

MUZIKALE KRONIEK

Wéér noodeloze „brabbeling“?

Uit de „Nieuwe Utrechtsche Courant“ van 30 Juli knipten we het volgende:

„De Ned. Organisten-vereeniging heeft het plan opgevat een grondig onderzoek in te stellen naar de oorspronkelijke psalmmelodieën. Zij heeft daartoe een studie-commissie ingesteld onder den naam van Commissie tot herstel van de Psalmwijzen, en aan haar opdracht gegeven, na te gaan of het mogelijk is — en zoo ja op welke wijze — dat onze Psalmen in de godsdienstoefeningen weer kunnen gezongen worden, zooals ze op last van Calvijn werden getoonzet. Het ligt daarbij in de bedoeling den tekst zelf der psalmen als een historisch goed te respecteren en deze buiten bemoeiing te laten.

Er is een secretariaat ingesteld, en zoodra hiervoor een geschikt functionaris gevonden is, kunnen de werkzaamheden een aanvang nemen. Het secretariaat zal bij voorkeur te Utrecht gevestigd zijn.

Over iets en nog wat in dit bericht moet men zich toch wel verwonderen, n.l. dat na al het werk van tal van onderzoekers, niet te vergeten hier in Nederland door een Prof. Acquoy, een J. W. Enschedé en wat er verder door deze en gene nog meer gedaan is om de resultaten van hun grondig onderzoek naar de oorspronkelijke psalmmelodieën te publiceren, dat nu weer, anno 1935, de Ned. Org. Ver. een aparte studiecommissie op hetzelfde moeizame werk wil loslaten om dan verder na te gaan „of het mogelijk is — en zoo ja op welke wijze — dat onze Psalmen in de godsdienstoefeningen weer kunnen gezongen worden, zooals ze op last van Calvijn werden getoonzet“. (Of daar al niet jaren uit, tot in den treure aan gewerkt is!)

In gedachten komt als men zooiets leest: hoe destijds de Groningsche Martinikerk-orgelisten, eerst Corn. de Jong in 1685 en daarna J. W. Lustig in 1738, gevaren zijn:

De eerste, schijnbaar gedrongen door den desolaten toestand waarin toenmaals over het geheel het kerkgezag verkeerde, in de eeuw, waarvan Huygens halverwege, in 1640, schreef: dat de dagelijksche kerkzang lui en slepend was, een langzamen tred had, moeizaam voortging als een schip tegen stroom in enz., deze Corn. de Jong, dan diende 16 Nov. 1685 een verzoekschrift bij Burge-meesteren en Raad in, waarbij hij te kennen gaf, om de disorde, dewelke daer waer, in het singen der psalmen in de respectieve kercken alhier, en voornamelyk in de ongewone voysen, so veel mogelyck te verbeteren.

Hij bood aan, zonder yets daer voor te genieten wat hem in de vergadering van 4 Febr. 1686, waar zijn request overeenkomstig het advies eener rapporterende commissie, toegestaan werd n.l.:

„De psalmen an de respectie voorsangers, schoolmeesters, Praeceptor Musicus en de meesters in de weeshuizen, nae de maete te leeren singen, mits dat sulx an de respectie duitse en latijnsche discipelen alsmede an de weeskinderen op deselve maete sal worden geleert, waer toe Cornelis de Jong alle weken eenige dagen sal hebben bedispiceren, sullende wanneer de voorsangers, meesters en wesen genoegsaam sijn geïnstrueert, alsdan 20 a 25 weeskinderen, daertoe bequaem, omtrent het Choor in Martinikerk worden gestelt om de voorsanger en het orgel t'assisteren en de gemeente tot gehoor te brengen, dewelcke op dat de voysen van alle psalmen Davids wel magh leeren singen, sullen des Sondaegs en in de weecke voor de predication, alle de psalmen van het begin af tot het einde toe worden gesongen en iedermael niet minder als een volkomen pause. Welcke alles in staet synde gebragt, sal hier van kennisse gegeven worden an de Predicanten deser stadt, dewelcke alsdan sullen worden versoght om sulx an de gemeente bekent te maeken en van de predighstoel af te kundigen.

Dat deze zangverbetering, rhythmisch, op heele en halve noten „perlinent nae de maete“ zooals Cornelis de Jong het bij zijn verzoek uitdrukte, hoe methodisch en instructief voorbereid en toegepast, weinig of geen effect had, blijkt uit wat een opvolger van Corn. de Jong aan de Martinikerk: J. W. Lustig schreef, een halve eeuw later:

Bij mijn komst (1728) alhier vond een desperaat kerkzang, bij mijnen voorzaat Havinga ingevoerd, luidende omtrent, alsof men t'elkens één achtendeel aansloeg en drie achtendeelen pauzeerde. Toen reets in Hamburg, mijne geboorteplaats, eenigen tijd in de zogenaamde Hollandsche Gereformeerde Kerk en vijf jaren bij een Lutherse nevenkerk als Organist gefungeerd hebbende, liet ik (het zij zonder dwaaze eigelliefde verhaalt) bij het Psalm spel het Orgel zingen, de Voorsien altijd doorstralen boven de ondersteunende Harmonie en de zangleidingen tusschen de regelen op een zagt luidend clavier voortkomen. Dit vond algemeene goedkeuring bij kundige inwoners en uitheemschen, die teffens den zin der gezongen woorden opmerkend gade sloegen.

„Tien jaar daar na (1738) scheen eenige Liefhebberen der Musiek het psalmzang met geheele en halve noten raadzaam. Ik probeerde het verscheide maanden achtereen, onder getrouwen bijstand des Voorsangers; maar het wilde niet gelukken; en nog-minst 's Zondags, daar de quaalijk en in ieder weeshuis verschillend onderwezene, schreeuwende stemmen

dier kinderen daar tegen aandruischten. Dies stapte van die brabbeling wederom af en voor altoos. Want, genomen, dat die geheele en halve noten hier recht naar behooren waren gesteld, te weten a. op woorden, die den nadruk van het gezeg insluiten en b. op lettergrepen, die volgens het taalgebruik meerder lengte hebben, 't welk echter niet is en in Lierzangen, daar naamlijk verscheide vaarzen op een zelfde voois gaan, zonder bovenmenselijke neerstigheid niet kan wezen, wie zal ooit aan het onkundig en onoplettend gros der kerkzangeren die oplettenheid instorten, dat een ijgelijk daar op gestadig acht geeve en noten met staarten korter dan die zonder staart uitgalme?“

Dat men nu nóg niet geleerd heeft, als wijlen Lustig van „die brabbeling“ af te stappen en „voor altoos“, is iets, waarover men eigenlijk stom verwonderd moet staan. Want waar is ooit één rhythmische zangavond, kerkzangverbeteringspoging geweest, die blijvende, voortgezette resultaten ten gevolge heeft gehad? Geen een is er tot nog toe in geslaagd, ook maar iets te winnen op de practijk van het gelijke, vlakke notenzingen; of men leest van Amsterdamsche Hervormde jeugddiensten wier eindverflag luidde: spontaan begonnen, maar na zooveel en zooveel probeersels stopgezet vanwege den terugval in de gewone manier, of dat men hetzelfde constateert bij weer andere pronoten-met-en-zonder-staart-propagandisten.

Dat het allemaal zoo falikaant uitkomt, komt omdat de een met den ander vergeet, dat rhythmisch zingen in Calvijn's tijd in de verste verte niet lijkt op wat wij daaronder verstaan; dat zulk zingen nog te veel liep aan den leiband van het half-kunstige, half-ongekunstelde; dat het scherp-gemarkeerde, gepuncteerde maatzingen van thans een beletsel is, zich in dien ouden zingtraut te bewegen.

Rhythmisch zingen van zestienhonderd-omtrent is een verouderd iets, dat voor het tegenwoordige en voor de toekomst geen cent praktische betekenis meer heeft, en de moeite niet waard is, er zich voor uit te slooven, zooals het Utrechtsche krantenbericht meldt, door er een aparte studiecommissie, met een secretariaat op een bepaalde plaats voor op te richten.

J. Z.



Correspondentie van de Redactie.

V. S. te R. U vraagt mij naar betrouwbare literatuur van gereformeerde zijde over het Hooglied. Indien „betrouwbaar“ beteekent: „dogmatisch-niet-bedenkelijk“, dan is er wel iets te noemen. Maar ik vermoed, dat U onder „betrouwbaar“ verstaat: „niet alleen dogmatisch-onbedenklijk, maar ook juist inzake de uitlegging, de analyse, en de weergave van de structuur van het boek“. Als U de vraag zoo stelt, zie ik geen kans haar te beantwoorden. Wel is er een geschrift van Ds J. van Andel over het Hooglied, die vrijwel de opvatting van Godet gevolgd heeft, maar ik zou niet durven beweren, dat hij de structuur van het boek op juiste wijze heeft weergegeven. Het beste is, dat U maar eens wacht, totdat in de Korte Verklaring der Heilige Schrift met nieuwe vertaling (uitgave J. H. Kok N. V. te Kampen) het Hooglied zal verschenen zijn, en U voorloopig tevreden stelt met het artikel van Prof. Dr G. Ch. Aalders over het Hooglied, geschreven in Christelijke Encyclopaedie, uitgave J. H. Kok te Kampen, deel II.

Red.



Inzake promotierecht-bespreking.

De heer H. Algra schrijft in „Gereformeerde Kerkbode“ van de classis Leeuwarden:

Op de Synode te Arnhem is het promotierecht van Kampen aan de orde geweest. En de Synode heeft besloten, dat zij geen besluit zou nemen. Omdat er geen voldoende eenparigheid aanwezig was.

In onze dagen begint er hier en daar weer een stem te klinken, die het pleidooi voert voor dat promotierecht. Vooral, nadat een vurig tegenstander, n.l. Prof. H. H. Kuyper, zijn principiële bezwaren blijkbaar had laten vallen, daar hij zelf een eeredoctoraat aanvaardde aan een Theologische Hoogeschool te Parijs.

Nu komt er echter een bezwaar. Sommige tegenstanders van het promotierecht achten een dergelijk pleidooi ongepast, of althans ongewenscht. Nu de Synode vanwege gebrek aan eenparigheid geen beslissing kon nemen, mag er volgens hen eigenlijk ook niet meer voor gepleit worden.

Het is gewenscht, dat zij hun standpunt nader uiteenzetten.

Zij kunnen immers niet bedoelen: het besluit van de Synode, om wegens het geconstateerde gebrek aan eenparigheid geen besluit te nemen, is naar strekking en bedoeling eigenlijk een besluit, om de voorstellen tot verleening van het promotierecht van de hand te wijzen met de uitspraak er bij, dat verdere discussie niet gepast is. Dan zou hier het promotierecht voor eens en voor altijd zijn afgewezen in een onoprechten vorm, om ook de stemmen der voorstanders te krijgen. Het spreekt van zelf, dat kan de bedoeling van

de Synode niet geweest zijn. En zoo kunnen zij, die een hernieuwd pleidooi afkeuren, het ook niet willen verstaan. Maar als dat dus buitengesloten is, dan volgt, dat hun afkeuring alleen slaat op den tijd waarop of op de personen, door wie de zaak opnieuw in de discussie wordt gebracht.

Laten zij dan eens zeggen: na hoeveel jaren of decennien van jaren mag naar de opvatting van deze tegenstanders van het promotierecht voor het eerst weer over deze zaak worden gepleit, zonder dat daarmee tekort wordt gedaan aan referentie voor het besluit van de Synode van Arnhem? Of, zoo het on gepaste niet zit in den tijd, maar in de personen, laten zij dan opsommen, welke personen volgens hen handelen tegen de letter of den geest van de Synode van Arnhem, als zij er weer over beginnen en welke personen er eventueel wel over zouden mogen spreken.

Dan zijn we op zakelijk terrein.

En dan kunnen we zien, in hoeverre de bezwaren tegen vernieuwde discussie werkelijk steekhoudend zijn.

De rest is gelamenteer, geboren uit eenkennigheid.

Parafrase van Gal. 3:10-14.

Ds C. Vonk vervolgt in „Schiedamsch Kerkblad“ zijn parafrase van den Galaten-brief. Wij geven thans door wat hij heeft gegeven over hoofdstuk 3:10-14:

(10) Trouwens, laat ik ook dit tweede argument aanvoeren tegen dat leugenevangelie. Zien die domme menschen zelf niet in, hoe hun eigen redeneering om 't kruis van Christus roept? Want, goed, zij meenen dan hun gerechtigheid te kunnen bewerken door onderhouding van wetsbepalingen. Door wat zij „doen“, „naleven“, heel stipt en streng en „vroom“.

Maar begrijpen zij de consequentie niet, dat al degenen, die dat standpunt innemen, juist daardoor zichzelf stellen in een staat van vloek? Want Mozes laat in Deut. 27 op zulke wetsregelen, met gebruikmaking waarvan zij thans nog aan Christenen een juk zouden willen opleggen, de woorden volgen: „vervloekt is ieder, die niet al de woorden van het boek dezer wet gestadig doet“.

(11) Het is toch duidelijk, dat langs dezen weg niemand voor God volkomene gerechtigheid verkrijgt, want de Schrift zegt: „doch in tegenstelling met den goddelooze, die opgeblazen is en een heele verbeelding van zichzelf heeft, zal de rechtvaardige, die man die den Heere vreest, leven uit vertrouwen op de vastigheid van Gods beloften; uit geloof“.

(12) U ziet dus, dat de leugen van de dwaalleeraars, die de gerechtigheid voor God willen bewerken door hun voldoen aan condities + het geloof in Christus, niet vereenigbaar is met de waarheid, dat wij alleen door het geloof zullen leven.

De dwaalleer valt zelf onder den vloek van den regel, dien zij als regel tot gerechtigheidsverwerving zoo hoog vereert, n.m.l. Lev. 18:5: „de mensch, die 's Heeren inzettingen doet, zal daardoor leven“.

Want gelijk boven gezegd is in vers 10, is het verkrijgen van onze volkomen gerechtigheid voor God langs den weg van wetsbetrachting in de oude bedeeling nooit geleerd. Integendeel. Zij bedreigde den vloek zoo men niet al de woorden gestadig deed. En wie struikelt niet? Er is niemand, die niet zondigt.

(13) Daarom is het volgens de eigen redeneering der dwaalleer Christus alleen, Die ons rest en dus redt. Op Hem alleen zijn wij aangewezen, want Hij heeft ons uit de macht van den vloek der wet bevrijd door een vloek te worden om onzentwil: Er staat immers geschreven: „vervloekt is ieder, die aan een hout hangt!“ De dwaalleer moest inzien, dat haar eigen beroep op het Oude Testament een pleidooi levert voor de eenige, onaanvullbare waarde van Christus' kruislijden.

(14) En wij zien dus den weg, waarlangs Abrahams zegen komt tot alle volken en waarlangs b.v. wij de belofte des Geestes ontvangen, n.m.l. de weldaden van de nieuwe bedeeling, waarin sinds Pinksteren de Geest van Christus zorgt, dat Christus óveral gepredikt wordt, zooals ik boven al zei. Die weg is n.m.l. het geloof. Niets, dat in ons is, ook niet iets, dat door ons geschied is, maakte ons waardig, dat God met Abrahams belofte, met het Evangelie, tot ons kwam. Wij waren den Heere niet voor, maar God was ons voor. Niet uit werken, maar alleen uit geloof.

Ik geloof, dat onze lezers zich voor dit werk zeer interesseeren zullen, en neem dus telkens over wat Ds Vonk schrijft in de onderstelling, dat hij er geen bezwaar tegen heeft. Anders zal ik natuurlijk dadelijk het overnemen stopzetten.

De artikelen van Ds van Helsdingen.

Ds C. Vonk schrijft in „Schiedamsch Kerkblad“:

Zeker, er zullen bezwaren worden geopperd. Die ook eerlijk moeten worden onderzocht.

Als het dan echter maar niet bij onderzoeken blijve en bij gediscussieer. Of, zooals het in zekere goede stede in Holland ging: de kerkeraad benoemde „een-en-andermaal“ een commissie, maar het is tot op den huidigen dag nog bij het oude gebleven. Zie, dan zou men aan Luther's gezegde denken: „Als de duivel een plan wil verijdelen, benoemt hij een commissie“.

Wij hebben veel commissies. Soms dienen zij voor onderzoek, opdat er niet ontijdig beslist worde, soms dienen zij voor een begrafenis, of voor het dèftig maken van een begrafenis.

Uitingen van „mystiek“.

Dr H. Kaajan schrijft in „Utrechtsche Kerkbode“ over het mysticisme, en geeft volgende staaltjes van taal en gedachtenkring:

Mannen als Ds Verschuur en Ds Schortinghuis waren geen haar beter dan de gewezen Jezuiet De Labadie.

Hun mystiek naderde zelfs de zinnelijkheid. Let maar op:

Wat zegt gij?
En toch?

Zulke versta
keek.

Zelfs Prof
koorde hier
rijmel:

In Jezus
Heb ik e
Hier pro
Hier ben
Hier we
Hier is m

Ook bij hem
En de men
O, als La

Jezus, waarn
tot op den g
snaren zijne
mee. Als Lam
der ziel me
mystica, die
men. Als hij
over „de gees
melschen Sa
liefdekoetsen
door de kerk
de schilderij

Zoo gaf m
ons geteeker
trachtte mer
zieltjes te lo
Geen wond
spreken: „He
Borg heit vo
moet die b
En walgelij
Lampe, als
daar, stinkt
tegen u aan

Onvermoed
berijmingen: T

Heer, onze
Op 't gansch
Hij, die zijn
Aanschouw

In 't stamel
Hebt ge U
Tot eerbied
En angstig

Wanneer ik
Mag opwa
'k Zie maan
Grijpt mij

Wat is de
Het mensc

Gansch wa
Hebt Gij he

Hoe groot
Een koning
Zoodat hij U
Door Uw g

Het schaap
Welk een
Ook wat, g
Het dient h

Wat wriem
't Zij klein

Al wat des
Het legt he

Geweldig is
Op 't gansch
Zoodat het
Dat hij dit

Twee lezers
verleden we
barthianen z
is ook niet g
punten het
niet. En zoo
van het sto
Barth vertoo
geding waer
Barthianisme
geering van h
natuurlijk de

kunnen zij, die ook niet willen gesloten is, dat op den tijd de zaak opnieuw

hoeveel jaren of vating van den voor het eerst zonder dat daarvrentie voor hem? Of, zoo het in de personen, nen volgens hen van de Synode zinnen en welke mogen spreken.

re de bezwaren k steekhoudend

eenkennigheid. a Gal. 3: 10-14. Kerkblad" zijn even thans door 3: 10-14:

de argument Zien die domme redeneering om roed, zij meenen kunnen be-wetsbepalingen, stipt en streng

de niet, dat al juist daardoor k? Want Mozes n, met gebruik Christenen een voordien volgen: woorden van het

ings dezen weg igheld verkrijgt, stelling met den eele verbeelding lge, de man die n op de vastig- f". e dwaalleers, bewerken door loof in Christus, l, dat wij alleen

vloek van den chtigheid. m. Lev. 18: 5; doet, zal daar-

10, is het ver- held voor God in de oude be- j bedreigde den stadig deed. En lie niet zondigt. gen redeneering ms rest en dus vezen, want Hij sek der wet be- onzentwil: Er is ieder, die aan eest inzien, dat ament een plei- are waarde van

langs Abrahams rlang. h.v. wij i. l. de weldaden inds Pinksteren istus óveral ge- Die weg is n.m.l. k niet iets, dat aardig, dat God angelie, tot ons iet voor, maar n, maar alleen

dit werk zeer Ikens over wat dat hij er geen tuurlijk dadelijk

van Helsingden.

Kerkblad": i geopperd. Die it, derzoeken blijve in zekere goede benoemde "een- iet is tot op den n. Zie, dan zou ls de duivel een commissie".

dienen zij voor ist worde, soms et déftig maken

van „mystiek“. Kerkbode" over ialtjes van taal

Schortinghuis ezen Jezusiet Do nnelijkheid. Let

„Het quijend oog Staart steeds omhoog En brengt haar lankjes Na Jezus voort: Geen hinder stoort Dees vierge vonkjes.

Het aagt en schreid Het bidt en vleid En wil niet rusten Voor dat haar lust Wordt rust geblust In Jezus' lusten.

Wat zegt ge van zulke zoete, weege taal?

En toch?

Zulke verstjes gingen er bij de menschen in als koek.

Zelfs Professor Lampe, een Coccejaan, bekoorde hier in Utrecht de geesten. Hoort zijn gerijmel:

In Jezus' armen, hert en open wonden, Heb ik een bron van zuivre lust gevonden, Hier proeve ik hemelrank en engelenpijs. Hier ben ik in der liefde zee verzonken, Hier werden alle zielsbegeerten dronken, Hier is mijn Kanaän, mijn paradijs.

Ook bij hem het zoet-vloeiende woord.

En de menschen genoten! 't Was klokspijs.

O, als Lampe sprak over de duiven-oogen van Jezus, waarmee Hij, de trouwelijk beminnende, ziet tot op den grond des harten, dan trilden de gevoelsnaren zijner hoorders en hoorderessen zoo innig mee. Als Lampe preekte over de dadelijke vereeniging der ziel met Christus in 't avondmaal (een unio mystica, die zeker niet Gereformeerd is), dan smulde men. Als hij zijn prediciën hield uit 't Hooglied over „de geestelijke bouwning der koetsen van den hemelschen Salomo" en „de hoogste kostelijkheid der liefdekoetsen van Christus" en zijn zwoele mystiek door de kerken golfde, dan werd er, hoe zinnelijker de schilderingen werden, hoog-geestelijk genoten.

Zoo gaf men aan de reine liefde, in 't Hooglied ons geteekend, een valsche mystieke uitlegging en trachtte men door bloed-arme gevoels-theologie de zieltjes te lokken.

Geen wonder, dat men 't vrome volkje aldus hoorde spreken: „Hoe sta je zoo beteuterd, jonge ziel? Jou Borg heit voor jou voldaan, eisch de genade, jij moet die hebben, alles is voor jou voldaan."

En walgelijk werd de taal zelfs van professor Lampe, als hij op de preekstoel uitriep: „Ach zondaar, stinkt uw zondenpijk, uw eigen drek nog niet tegen u aan?"

Psalmberijming Ds Gunst.

Onvermoed, vervolgt Ds J. W. Gunst zijn Psalmberijmingen. Thans is aan de beurt de 8e Psalm:

1.

Heer, onze Heer, wat is Uw Naam toch heerlijk Op 't gansch heelal; geen naam ons zoo begeerlijk! Hij, die zijn bliken aan den hemel wijdt, Aanschouwt de teek'nen Uwer majesteit.

2.

In 't stamelen van kind en zuigelingen Hebt ge U een grond gelegd van heilig dwingen Tot eerbied voor Uw sterkte en heerschappij. En angstig zwijgen, bij Uw weerpertij.

3.

Wanneer ik in de stille, nachtelijke uren Mag opwaarts naar het blauw der hemelen turen, 'k Zie maan en sterren, door Uw hand bereid, Gript mij aanbidding aan om Uw beleid.

4.

Wat is de mensch, dat Gij hem wilt gedenken Het menschenkind, dat Ge aandacht hem wilt schenken; Gansch waardeloos, zoodra Gij hem verzaakt, Hebt Gij hem schier aan U gelijk gemaakt.

5.

Hoe groot een eer hebt Gij den mensch gegeven: Een koningskroon schonkt Gij hem in dit leven, Zoodat hij Uwer handen werk bestiert, Door Uw gena' er over zegeviert.

6.

Het schaap, het rund, zelfs 't wild gediert' der velden, Welk een ontzag, als zich de mensch laat gelden; Ook wat, gevederd, 't ruim der lucht doorklieft, Het dient hem al, naar mate 't hem belieft.

7.

Wat wriemelt in de zee, of haar doorwandelt, 't Zij klein of groot, 't wordt door den mensch be-handeld; Al wat des menschen scherpe blik bespiedt, Het legt het af, zoodra het weerstand biedt.

8.

Geweldig is Uw Naam, Heer, onze Heere, Op 't gansch heelal; niets of 't bezingt Uw eere, Zoodat het ieder menschenkind betaamt, Dat hij dit lied der schepping blij besaamt.

Nog eens: Zwitserland en Nederland.

Twee lezers maken er mij opmerkzaam op, dat de verleden week bedoelde Zwitsersche predikanten geen barthianen zijn. Maar — men leze het maar na — dat is ook niet gezegd. Er zijn menschen, die op bepaalde punten het barthianisme hebben gevolgd, in andere niet. En zoo zijn er ook, die inzake de waardeering van het stoffelijke, het „natuurlijke" affiniteit aan Barth vertoonen. Voorzover hier zulke elementen in geding waren, werd op de probleemstelling van het Barthianisme heengewezen; dit is zelf voor de propa-gandea van het in geding zijnde punt-van-overeenkomst natuurlijk des te gevaarlijker.

Dr W. A. van Es en de waarheid.

Veertien dagen geleden citeerden wij Dr W. A. van Es, die ondergeteekende „gheestelijke achterhoudinghe" verweet; het woord is duidelijk voor wie iets weet van de historie. Wij hebben eens gezien, of Dr W. A. van Es een week later aan zijn lezers vermelden zou, dat zijn beschuldiging voortkwam uit fantasie, en dus teruggenomen werd. Geen sprake van. Nihil. 't Ergste is, dat ik op dit „nihil" gerekend had, op gronden van ervaring. Dr W. A. van Es is curator en zit in een... polemiekkommissie. Dat is alles publiek. We hebben leiding tegenwoordig. Iemand sprak over „kloekheid" en zoo.

Over polemiekk.

Amerika leest Nederland de les; ik bedoel: eenigen Nederlanders worden door Ds D. Zwier enkele noodige waarheden gezegd in „De (Amerikaansche) Wachter". Het gaat over „polemiekk":

De polemiekk staat tegenwoordig bij velen niet zeer hoog aangeschreven. Ze is niet gewild. Men heeft er, zoo het heet, een broertje aan dood.

't Zal ongetwijfeld altijd wel zoo geweest zijn, dat er menschen gevonden werden, die bepaald het land hadden aan de polemiekk. Maar zonder vrees voor tegen-spraak mag toch zeker wel gezegd worden, om een oude en versleten uitdrukking te bezigen, dat onze tijd staat in het teeken van de ireniekk.

Nader wordt polemiekk aldus verklaard:

Om het kort te zeggen, apologetiek is het verweer tegen den vijand buiten, polemiekk het verweer tegen den vijand binnen de poort.

Men zal begrijpen, dat vooral de zendeling onder de Joden, heidenen of Mahomedanen vaak geroepen wordt, om als apologet, dat is, als verdediger van het Christendom op te treden. De apologetiek is voor hem een belangrijk studievak.

Maar er is niet alleen een strijd te voeren tegen hen, die buiten staan. Ook op het Christelijk erf komt de waarheid voortdurend in 't gedrang door allerlei binnensluipende dwaling in leer zoowel als leven. En de wachter op Sions muren is geroepen ook daarop te letten, alarm te blazen en den strijd tegen de dwaling aan te binden.

Daarvan nu zijn velen in onzen tijd zeer afkeerig. Ze houden veel meer van ireniekk, zeggen ze, dan van polemiekk.

We hebben onlangs een redactioneel artikel van het „Calvinistisch Weekblad" gehad, dat in zijn bijvoeglijke naamwoorden („allerwonderlijkst" b.v.) den stijl van één der redacteurs verried, en waarin inzake „polemiekk" de wijsheid eens woordenboeks ter omschrijving van de „polemiekk" werd doorgegeven. Dr Kuypers „polemiekk" lag er ineens door onder het vonnis, zoo maar parades. Gelukkig hebben ze in Amerika wat meer Rücksicht voor het porselein van Dr A. Kuypers nagedachtenis.

Even later merkt Ds Zwier op:

Ik beschouw de polemiekk als broodnoodig, niet het minst in onze dagen en in ons land, en heb dat dien broeders ook laten weten. Als het polemische brood ons niet meer smaakt, dan hapert er iets aan onze gezondheid.

De tijdgeest gaat blijkbaar ook ons, Gereformeerden, niet voorbij.

Ook in Nederland polemiseert men tegenwoordig over de polemiekk. Sommigen vinden ze noodig, anderen willen ze afschaffen. Nu, het kost mij heel geen moeite, om in dit debat positie te kiezen.

Wat heb ik mij verbaasd onlangs, toen ik vernam, dat in het proefnummer van een „Calvinistisch Weekblad", dat voor korten tijd is begonnen te verschijnen, deze verklaring, en dat nog wel met cursieve letters, gedrukt stond: „Het blad zal zich onthouden van het voeren van polemieken tegen personen en uitingen uit den kring der Gereformeerde gezindheid."

Toen begreep ik er niets meer van en ik vroeg: Is dat Calvinistisch?

Ofschoon wij hier in Amerika, wat de ontwikkeling van het Gereformeerde leven betreft, thans meer op eigen beenen gaan staan dan enkele tientallen jaren geleden, wat trouwens ook zoo behoort, toch zien wij nog altijd hoog tot de Gereformeerde leiders in Nederland op. En van wat daar op Gereformeerd gebied geleverd wordt maken we gebruik met dankbaarheid en met vrucht.

Maar die anti-polemiekk-verklaring ging mijn verstand te boven.

Wel stond er ook in dat blad, dat men zich te weer zou stellen tegen uitingen van ongeloof of wange-loof, die elders worden aangetroffen, maar niet tegen hetgeen door personen, die in leer en leven de Gereformeerde beginselen naar Gods Woord belijden, wordt geschreven.

Dus wel polemiekk tegen de dwaling buiten, maar niet tegen de dwaling binnen eigen kring!

Geen wonder, dat er onmiddellijk een polemiekk over de polemiekk loskwam.

Nu, in het tweede nummer van genoemd blad heeft de redactie wat water in den wijn gedaan, of eigenlijk zou ik het juist andersom moeten zeggen, ze heeft wat wijn in het water gemengd. Het heet nu, dat haar bedoeling in het afwijzen van de polemiekk alleen geweest was het weren van twistgeschrift en pennestrijd. Daar zal natuurlijk ieder het wel mee eens zijn. Polemiekk is geen ruzie. Twisten uit lust tot twisten past geen Christen.

Maar toch heet het ook in dit nummer nog weer, dat het blad de waarheid zal zoeken te verdedigen zonder het voeren van polemiekk tegen personen en uitingen uit den eigen kring; dat wil zeggen, het zal thetisch bouwen en verdedigen en bewaren, gespeend aan den polemischen toon.

En nu wordt het mij weer heelmaal duister.

Als er dus dwalingen door Gereformeerden worden verkondigd, zal men niet men en paard noemen, maar alleen de waarheid verdedigen, zonder polemiekk.

ROOKT

BEN HUR SIGAREN

VRAAGT NU:

BEN HUR RAMOZA de nieuwe penaal van 6 cent

UITNEMEND VAN KWALITEIT EN LICHT

Sigarenfabrieken GEBR. DE GRAAF - Zeist-Hapert (N.-Br.)

Ik begrijp het niet. Maar wel begrijp ik, dat we hierin een verschijnsel hebben te zien van dezelfde ziekte, die ook velen in Amerika plaagt: de polemiekk-schuwheid.

We hebben aan dit duidelijke vonnis niets toe te voegen. Zelden is men in ons land zoo „klein" geweest, als toen men een verklaring, als hierboven gewraakt werd, opnam in bovenbedoeld orgaan, waarin tevens een artikel stond van een den „calvinisten-bond" en het congres verdedigenden hoogleeraar, die Zuid-Afrika beter bleek te kennen dan Nederland, en een bekend voorstel van Den Haag-West had ingediend... n.l. Prof. Dr G. Besselaar.

K. S.

BOEKBESPREKING

Drs D. Langedijk. De Schoolstrijd — N. V. Drukkerij van Haeringen, 's-Gravenhage, 1935.

De schrijver heeft op, zoover wij kunnen nagaan, verdienstelijke wijze een overzicht gegeven van den schoolstrijd. Hij begint met 't schoolwezen tijdens de republiek, en handelt verder tot en met den tijd na 1920. Op enkele ons interesseerende punten hebben wij het boek gelezen, en niet alleen het historisch overzicht betrouwbaar, doch ook in den goeden zin opvoedend bevonden, doordat de kwesties waar het om gaat, zuiver werden gesteld, en onder dit gezichtspunt de strijd geteekend werd. Wij denken met name aan het conflict Groen-v. d. Brug-gen, de waardeering van de afgescheidenen, en de afbuiging in de lijn van het kerkisme bij vele Hervormden. Aardig is ook de tekening van den liberalen geest, gelijk deze zich vergroep heeft aan kinderverrezen. Wij veroorloven ons een citaat:

„De bekende Nicolaas Anslin had in één van zijn leesboekjes geschreven:

God is Vader, is Behoeder;
God, die al wat is, gebiedt;
Jezus is onze eigen Broeder,
Hij, die 't leven voor ons liet.

De bewerker na 1857, maakte hiervan:

God is Vader, is Behoeder,
Die zijn menschenkinderen mint,
Meer nog dan de trouwste moeder
Haar onschuldig, teeder kind.

Op een andere plaats stond:

En wie Jezus Christus sterft,
Voorwaar hij hooger kroon verwerft,
Dan eenig prins kan geven.

Dit werd:

En wie met vroom vertrouwen sterft, enz.

De naam Jezus Christus moest uit de boekjes worden geschrapt, over den Middelaar mocht niet meer worden gesproken, een lied als „Jezus, het hoogste goed" werd weggelaten, evenals „Op Christus' Hemelvaart".

En wanneer er toch nog een leesboekje op de openbare school bleef van dit „bedenklijk" gehalte, dan stonden de Joden met hun klachten klaar. Zoo gebeurde het te Arnhem, dat op zulk een klacht de „Versjes van Goeverneur" van de scholen werden geweerd. Nu kwamen daar ook lesjes in voor, die op een openbare school, waar men niemand in zijn godsdienstige gevoels mocht ergeren, niet thuis hoorden. Men oordeele over het volgende:

JEZUS, DE GOEDE HERDER.

Heer Jezus, Gij zijt inderdaad
Een Herder, die getrouw en goed,
Uw zwakke schaapjes veilig houdt
En zorgt, dat geen verloren gaat.

Heer Jezus, wees mijn Herder dan,
Geleid mij op het rechte spoor
En maak, dat ik Uw roepstem hoor
Zoodat ik niet verdwalen kan.

Heer Jezus, als Gij mij geleidt,
Dan ben ik veilig in den dood.
En eenmaal kom ik na den dood
Bij U, en leef in eeuwigheid.

We kunnen begrijpen, dat dit den Joden een ergernis, den moderne een dwaasheid was. Hooren we maar, wat een lid van een plaatselijke schoolcommissie over de schoolboekjes zei. Hij meende, „dat niemand de roman-tische voorvallen, die het leven van Jezus kenmerken,